

ปาโบล เนรูดาและกวีนิพนธ์เพื่อสาธารณชนใน “โคลงสดุดีสามัญ”

ภาสกร ลือสกุล*

บทคัดย่อ

ปาโบล เนรูดา กวีรางวัลโนเบลชาวชิลี ซึ่งโด่งดังจากกลอนรักวัยรุ่น *ยี่สิบกลอนรักและหนึ่งเพลงแห่งความสิ้นหวัง* (Veinte poemas de amor y una canción desesperada) กวีนิพนธ์แนวเหนือจริงที่ *ทำนักบนแผ่นดิน* (Residencia en la tierra) และมหากาพย์แห่งลาตินอเมริกา *บทกวีแห่งทวีป* (Canto general) ฉลองวันเกิดครบรอบ 50 ปีให้แก่ตนเอง โดยการพิมพ์ *โคลงสดุดีสามัญ* (Odas elementales) ผลงานซึ่งนับเป็นจุดพลิกผันแนวการเขียนกวีนิพนธ์ของเนรูดาอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากกล่าวถึงสิ่งเรียบง่าย เช่น ผัก ผลไม้ และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยระดับภาษาที่ผู้อ่านไม่ว่าชนชั้นใดสามารถเข้าใจได้ แม้ *โคลงสดุดีสามัญ* จะเป็นที่รู้จักน้อยกว่างานยุคก่อนของกวีและมีนักวิจารณ์จำนวนไม่น้อยมองว่าเป็นผลงานที่ด้อยคุณค่าทางวรรณศิลป์ แต่ในความเป็นจริงแล้ว *โคลงสดุดีสามัญ* เป็นผลจากการวิวัฒนาการทางการประพันธ์สู่ความเรียบง่ายของเนรูดา โดยมีการประสานวรรณศิลป์ที่แตกต่างจากงานอื่น ๆ เข้ากับแนวคิดทางการเมืองผ่านมุมมองของกวีผู้ซึ่งละทิ้งการสะท้อนเพียงความรู้สึกนึกคิดของตนเองเพื่อบอกเล่าเรื่องราวความเป็นไปในสังคมของตน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* อาจารย์ประจำสาขาภาษาสเปน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปาโบล เนรูดา คือนามแฝงของนายเนฟตาลี ริการ์โด เรเยส บาโซอัลโต กวีชาวชิลีคนสำคัญของศตวรรษที่ 20 เขาเกิดเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 1904 ที่เมือง ปาราล ประเทศชิลี และเสียชีวิตลงเมื่อวันที่ 23 กันยายน 1973 ที่กรุงซานติอาโก หรือเพียง 12 วันหลังจากการรัฐประหารนำโดยนายพลปิโนเชต์เพื่อล้มล้างรัฐบาล ของประธานาธิบดีซัลบาดอร์ อเยนเด สหายของเขา เนรูดาเป็นเจ้าของงานกวีนิพนธ์ สำคัญที่ได้รับการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น *ยี่สิบกลอนรักและหนึ่งเพลง แห่งความสิ้นหวัง* (Veinte poemas de amor y una canción desesperada) *ที่พัก บนแผ่นดิน* (Residencia en la tierra) *สเปนในดวงใจ* (España en el corazón) "บทกวีแห่งทวีป" (Canto general) และ *โคลงสดุดีสามัญ* (Odas elementales) ตลอด ชีวิตการเป็นกวี เขาไม่เพียงได้รับการยอมรับเป็นอย่างสูงทั้งในชิลีและลาตินอเมริกา แต่ยังได้รับรางวัลและการยกย่องในระดับนานาชาติมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปริญญาคุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาภาษาและปรัชญาจากมหาวิทยาลัย อ็อกซฟอร์ด ซึ่งเนรูดา เป็นชาวอเมริกาใต้คนแรกที่ได้รับเกียรตินี้ หรือการได้เข้าเป็นสมาชิกสถาบันภาษา โรแมนซ์ของมหาวิทยาลัยเยล แต่อย่างไรก็ตาม คงไม่มีรางวัลหรือการยกย่องใด ยิ่งใหญ่ไปกว่ารางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมที่เนรูดาได้รับในปี 1971 โดยเนรูดา นับเป็นกวีคนที่ 2 ของชิลีและคนที่ 3 ของลาตินอเมริกาที่ได้รับรางวัลอันทรงเกียรตินี้ ควบคู่กับการเป็นกวี เนรูดายังเป็นนักการทูต ได้เดินทางไปประจำประเทศต่าง ๆ ทั้ง ในลาตินอเมริกา ยุโรป รวมถึงเอเชีย โดยดำรงตำแหน่งสูงสุดเป็นเอกอัครราชทูตชิลี ประจำประเทศฝรั่งเศส และเป็นนักการเมืองที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ตราบจนวาระสุดท้าย เนรูดานับเป็นกวีที่ประชาชนชาวชิลีรักและเทิดทูน ถึงกับได้รับการขนานนามว่าเป็นกวีแห่งปวงชน (Poeta del pueblo) และในปี 2004 ซึ่งครบรอบ 100 ปีของ

¹ นักเขียนลาตินอเมริกาที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม มีดังนี้ 1. กาเบรียลา มิสตราล ชาวชิลี (1945) 2. มิเกล อังเกล อัสตูเรียส ชาวกัวเตมาลา (1967) 3. ปาโบล เนรูดา ชาวชิลี (1971) 4. กาเบรียล การ์เซีย มาร์เกซ ชาวโคลัมเบีย (1982) 5. ออกตาวิโอ ปาซ ชาวเม็กซิโก (1990)

ปาโบล เนรูดา รัฐบาลชิลีจึงได้จัดงานเฉลิมฉลองขึ้นทั้งในประเทศชิลีและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

ในบทความนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์ *โคลงสดุติสามัญ* ซึ่งเนรูดาตีพิมพ์ในปี 1954 เพื่อฉลองวันเกิดครบ 50 ปีของตน โดยจะนำเสนอแง่มุมต่าง ๆ ของกวีนิพนธ์เล่มนี้ ไม่ว่าจะเป็นความสำคัญ รูปแบบกวีนิพนธ์ แนวคิด ภูมิหลัง การใช้ภาษาและโวหาร บัจฉัยภายนอกอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการประพันธ์ รวมไปถึงจนถึงความสัมพันธ์ระหว่าง *โคลงสดุติสามัญ* กับผลงานเล่มอื่น ๆ ของกวี การวิเคราะห์จะแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ

1. เส้นทางแห่งกวีสู่ *โคลงสดุติสามัญ* ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานของเนรูดา ตั้งแต่แรกก้าวเข้าสู่วงการวรรณกรรมจากกวี-นิพนธ์ที่สะท้อนความรู้สึกภายในของกวี จนถึงผลงานที่สะท้อนความเป็นไปในสังคมใน *โคลงสดุติสามัญ*

2. *โคลงสดุติสามัญ*: สำนักใหม่ของกวีและกวีนิพนธ์เพื่อสาธารณชน ซึ่งนำเสนอการวิเคราะห์ *โคลงสดุติสามัญ* ตั้งแต่เรื่องราวความเป็นมา เทคนิคลักษณะสำคัญ ไปจนถึงอุดมการณ์และแนวความคิดของกวีที่ส่งผลต่อการประพันธ์ผลงานเล่มนี้

1. เส้นทางแห่งกวีสู่ *โคลงสดุติสามัญ*

เนรูดาก้าวเข้าสู่วงการวรรณกรรมตั้งแต่อายุเพียง 13 ปี โดยเริ่มเขียนบทความและกวีนิพนธ์ลงตีพิมพ์ในนิตยสารและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นโดยใช้ทั้งชื่อจริง เนฟตาลี ริการ์โด และนามแฝงอื่น ๆ อีกหลายชื่อเนื่องจากบิดาของเขาไม่สนับสนุนให้บุตรชายของตนทำงานเป็นกวี จนกระทั่งในปี 1920 เขาจึงตัดสินใจใช้นามแฝง

เพื่อใช้ในการแต่งกวีนิพนธ์ว่า ปาโบล เนรูดา² เขาเป็นกวีที่เปลี่ยนแปลงแนวทางเขียนของตนเรื่อยมาตามเรื่องราวที่พบผ่านในช่วงต่าง ๆ ของชีวิต ทั้งเรื่องราวความรัก ประสบการณ์อันหลากหลายอันเนื่องมาจากอาชีพนักการทูตและบทบาทนักการเมืองที่ทำให้เขาได้มีโอกาสเดินทางไปประเทศต่าง ๆ

งานเขียนของเขาในยุคแรกเป็นงานสะท้อนความรู้สึกภายในของกวี โดยในขณะนั้นเนรูดามีอายุ เพียง 19-20 ปีได้เริ่มเขียนหนังสือกลอนรักวัยรุ่น³ ที่ใช้ภาษาเรียบง่ายและอุปมาอุปไมยเพื่อบรรยายถึงความรักเพื่อผืนที่ไม่สมหวัง ผลงานสร้างชื่อเสียงให้เนรูดาในยุคนี้คือ *ยี่สิบกลอนรักและหนึ่งเพลงแห่งความสิ้นหวัง* (Veinte poemas de amor y una canción desesperada) ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1924 และนับเป็นหนังสือกลอนรักภาษาสเปนที่ได้รับความนิยมมากที่สุดทั้งในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาและประเทศสเปนจวบจนปัจจุบันและเป็นผลงานที่ “ขายดี” ที่สุดของเนรูดา

บทกวีที่ 15

“ฉันชอบยามที่เธอกลั้นรอยต้อยคำความเจ็บ เพราะราวกับว่าเธอไม่ได้อยู่ ณ ที่แห่งนี้

เธอได้ยินเสียงฉันแต่ไกล...แต่ยอตรัก มันกลับไม่อาจสัมผัสเธอได้
ราวกับว่าดวงตาเธอได้โบยบินไปแล้ว
และดูเหมือนว่ารอยจูบนั้นทำเอาเธอนิ่งงัน
ห้วงแห่งจิตวิญญาณของฉันนั้นมีเรื่องราวมากล้นเหลือคณา
และเธอ คือความเด่นชัดที่ปรากฏขึ้นท่ามกลาง...เบ่งบานเต็มหัวใจฉัน
ผีเสื้อแห่งปีกฝัน เธอเปรียบปานจิตวิญญาณของฉัน
...ดูจดังต้อยจ่านรรจอินแสนเศร้าสร้อย”³

²เนพธาลี วิการโด เลือกใช้ชื่อนี้เนื่องจากเขาชอบชื่อ “ปาโบล” ส่วนนามสกุลนำมาจากนามสกุลของ Jan Neruda ของกวีชาวเชคฯ

³ กวีนิพนธ์ที่ใช้ประกอบการยกตัวอย่างในบทความนี้ ถอดความเป็นภาษาสเปนโดยผู้เขียนและเรียบเรียงโดย นวรัตน์ พันธุมสุต

แต่แล้วเพียงในเวลาอีก 3 ปีถัดมา เนูตาเริ่มชีวิตนักการทูตโดยเดินทางไปประจำสถานทูตซีลี ณ กรุงย่างกุ้ง ประเทศพม่าในตำแหน่งกงสุลผู้มีอำนาจเต็ม⁴ เนูตาประสบปัญหาอันเนื่องมาจากความแตกต่างทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และภาษา เนื่องจากในตอนนั้นนูตาพูดเพียงภาษาสเปนและฝรั่งเศส แต่ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษสื่อสารกับผู้อื่นได้ เขาจึงรู้สึกรู้สึกโดดเดี่ยว ว้าเหว และแปลกแยก ที่นี้เองนูตาจึงได้เริ่มเขียนหนังสือเรื่อง *ที่พำนักบนแผ่นดิน* (Residencia en la tierra) ซึ่งเป็นบทกลอนแนวเหนือจริงที่เต็มไปด้วยภาพพจน์หมองหม่น สับสน และยากที่จะเข้าใจ สะท้อนความรู้สึกหดหู่สิ้นหวัง ความทุกข์ทรมานกับการมีชีวิตอยู่อย่างเดียวดายของกวี และกวีนิพนธ์เล่มนี้ทำให้นูตาเป็นที่สนใจมากขึ้นในแวดวงวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาสเปน

ต่อมาในปี 1935 เนูตาได้เข้ารับตำแหน่งกงสุล ประจำกรุงมาดริด ประเทศสเปน และจากนั้นไม่นานได้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นระหว่างกลุ่มฟาสซิสต์และกลุ่มสาธารณรัฐซึ่งเป็นรัฐบาลอยู่ในขณะนั้น เนูตาสนับสนุนกลุ่มสาธารณรัฐซึ่งพ่ายแพ้ลงในปี 1937 ทำให้เขาต้องหลบหนีออกจากประเทศสเปน โดยก่อนออกเดินทาง เนูตาได้ทราบข่าวการสังหารเพื่อนรักของเขาชื่อ เฟเดริโก การ์เซีย ลอร์กา กวีและนักแต่งบทละครชื่อดังชาวสเปนโดยกลุ่มฟาสซิสต์ จากนั้นไม่นาน เขาจึงได้เขียนเรื่อง *สเปนในดวงใจ* (España en el corazón)⁵ ที่สะท้อนถึงความโกรธแค้นของกวีจากเหตุการณ์ดังกล่าว และนับเป็นจุดเปลี่ยนแนวกวีนิพนธ์ของนูตา

⁴ หลังจากนั้นนูตาได้มีโอกาสเดินทางไปประจำในประเทศอื่น ๆ ในเอเชียอันได้แก่ กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา, บัตตาเวีย ประเทศอินโดนีเซีย และสิงคโปร์

⁵ ในยุคนั้นมีนักเขียนลาตินอเมริกาหลายคนเข้าร่วมสนับสนุนกลุ่มสาธารณรัฐเช่นเดียวกับนูตา โดยได้เข้าร่วมในการประชุมกลุ่มพันธมิตรปัญญาชนผู้ต่อต้านฟาสซิสต์ครั้งที่ 2 (El Segundo Congreso de la Alianza de intelectuales antifascistas) ที่เมืองบาเลนเซีย ประเทศสเปน ในปี 1937 และได้เขียนกวีนิพนธ์ที่สะท้อนถึงเหตุการณ์สงครามกลางเมืองสเปน อย่างเช่น เซซาร์ บายโย (César Vallejo) กวีชาวเปรูซึ่งเขียนเรื่อง *ขอให้กวีนี้เคลื่อนพันไปจากสเปนเกิด* (De España, aparta de mí este cáliz) และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ากวีนิพนธ์เกี่ยวกับสงครามกลางเมืองสเปนที่ดีที่สุดนั้นไม่ใช่ผลงานของกวีชาวสเปนหากแต่เป็นกวีชาวลาตินอเมริกา

จากยุคแรกที่สะท้อนเพียงความรู้สึกภายในของกวี มาเป็นกวีนิพนธ์เพื่อเพื่อนมนุษย์ร่วมอุดมการณ์ โดยแนวการเขียนนี้พัฒนาสืบเนื่องมาจนถึงผลงานสำคัญ *บทกวีแห่งทวีป* (Canto general) ผลงานสำคัญซึ่งเนรูดาเขียนในปี 1948 ระหว่างที่ต้องอยู่อย่างหลบซ่อนในประเทศชิลี หลังจากเข้าเป็นวุฒิสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งชาติ และได้วิพากษ์วิจารณ์ประธานาธิบดีกาเบรียล กอนซาเลซ บิเดลา (Gabriel González Videla) ในวุฒิสภาอย่างรุนแรง เนรูดาเขียน *บทกวีแห่งทวีป* นี้โดยได้แรงบันดาลใจจากการเดินทางไปเยือนหลาย ๆ ประเทศในลาตินอเมริกา กวีนิพนธ์เล่มนี้เป็นมหากาพย์ที่บันทึกเรื่องราวของลาตินอเมริกาผ่านการตีความจากมุมมองทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และการเมือง โดยเนรูดาเป็นผู้บอกเล่าโคกนาฏกรรมเรื่องราวการต่อสู้ของวีรบุรุษ และพระราชลาตินอเมริกาแทนบรรพชนยุคแล้วยุค

จนกระทั่งในปี 1949 เนรูดาจึงตัดสินใจลี้ภัยเข้าประเทศอาร์เจนตินาโดยขี่ม้าข้ามเทือกเขาแอนดีส และเดินทางต่อไปยังประเทศอื่น ๆ รวมถึงสหภาพโซเวียต และกลุ่มประเทศบริวาร ซึ่งเขาได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีในฐานะเพื่อนร่วมอุดมการณ์ทางการเมือง และที่นั่นเองเนรูดาได้รู้จักงานวรรณกรรมสังคมนิยมแนวสังคมนิยมซึ่งแพร่หลายในกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในยุคนั้น วรรณกรรมแนวนี้ถือว่าศิลปิน คือผู้นำทางความคิด มีพันธกิจที่ต้องทำให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาของชนชั้นกรรมาชีพ และสร้างความหวังกำลังใจให้ผู้อ่านมีความเชื่อมั่นว่าจะแก้ไขปัญหาเพื่อก้าวไปสู่อนาคตที่ดีกว่าได้ งานวรรณกรรมสังคมนิยมแนวสังคมนิยม จึงเป็นการนำเสนอความเป็นจริงผ่านมุมมองของกวีและจบลงแบบอุดมคติ และเนื่องจากการจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ นั้น ต้องเกิดจากพลังมหาชนร่วมมือร่วมใจกัน มิใช่ใครเพียงคนเดียวคนหนึ่ง ดังนั้นวรรณกรรมแนวนี้จึงเน้นการใช้ภาษาเรียบเพื่อให้สารสามารถเข้าถึงผู้อ่านจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้⁶ แนววรรณกรรมนี้มีอิทธิพลโดยตรงต่อการประพันธ์ *โคลงสดดีสามัญ* ซึ่งเนรูดาตีพิมพ์ในปี 1954 หรือ 2 ปีหลังจากที่เขาสามารถกลับเข้าชิลีได้เนื่องจาก

⁶ Anderson, David G. *On Elevating the Commonplace: A Structuralist Analysis of the "Odas" of Pablo Neruda*. Ediciones Albaros Hispanófila. Valencia. 1987, p. 104-107.

นายพลอฆานเยส เดล กัมโป (Ibañez del Campo) หรือ “นายพลแห่งความหวัง” ของชาวชิลีได้ขึ้นเป็นประธานาธิบดีคนใหม่ ถึงแม้ว่าปาโบล เนรูดาจะเปลี่ยนแปลงแนวงานเขียนของตนเรื่อยมา แต่ *Odas elementales* สามารถปลุกความสนใจในแวดวงวรรณกรรมทั้งในชิลี และแผ่ขยายไปในทั่วลาตินอเมริกา รวมถึงระดับนานาชาติ เนื่องจากในผลงานเล่มดังกล่าวแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับกวีนิพนธ์ที่ผ่านมาของเนรูดา กล่าวคือเขาใช้ภาษาง่าย ๆ ที่ผู้คนใช้พูดกันเป็นปกติตามท้องถนน พูดถึงเรื่องราวของสิ่งเล็กน้อยที่เราพบเห็นกันเป็นประจำทุกวัน ซึ่งดูไม่น่ามีคุณค่าทางวรรณศิลป์ใด ๆ และประการสำคัญคือเป็นหนังสือที่เนรูดาตีพิมพ์ในโอกาสฉลองวันเกิดครบ 50 ปีให้แก่ตนเอง แสดงถึงจุดเปลี่ยนของอุดมการณ์และแนวความคิดทางวรรณกรรมของกวีที่ผ่านประสบการณ์ทั้งทุกข์และสุขมากกว่ากึ่งศตวรรษ

2. โคลงสดุดีสามัญ: สำนักใหม่ของกวีและกวีนิพนธ์เพื่อสาธารณชน

โคลงสดุดีสามัญ มีจุดเริ่มต้นจากกวีนิพนธ์ที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารในลาตินอเมริกา โดยเนรูดาเขียน “โคลงสดุดีแค่ชายเรียบง่าย” (*Oda al hombre sencillo*) (ในขณะนั้นใช้ชื่อว่า “พูดคุยในท้องถนน” หรือ *Hablando en la calle*)⁷ ซึ่งเป็นกวีนิพนธ์บทแรกของ “*โคลงสดุดีสามัญ*” ลงในหนังสือพิมพ์ *El Nacional* ของเวเนซุเอลา ฉบับวันที่ 16 ตุลาคม 1952 เนื่องจากได้รับคำเชิญจากมิเกล โอเตโร ซิลบา (Miguel Otero Silva) บรรณาธิการในยุคนั้นซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเขา ต่อมาอีกเพียง 1 เดือน คือวันที่ 28 พฤศจิกายน 1952 เนรูดาได้ตีพิมพ์ “ชายไร้ตัวตน” (*El hombre invisible*) ลงในนิตยสาร *Pro Arte* ของประเทศชิลี จากนั้น เนรูดาได้เขียนกวีนิพนธ์อีกจำนวนหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเพื่อตีพิมพ์ในนิตยสารและหนังสือพิมพ์เล่มต่าง ๆ

⁷ เนรูดาเปลี่ยนชื่อ “พูดคุยในท้องถนน” (*Hablando en la calle*) เป็น “โคลงสดุดีแค่ชายเรียบง่าย” (*Oda al hombre sencillo*) เมื่อตีพิมพ์กวีนิพนธ์บทนี้ใน *โคลงสดุดีสามัญ* เมื่อปี 1954

เรื่อยมา และภายหลังจึงได้รวบรวมกวีนิพนธ์บางส่วนนำไปตีพิมพ์ใน *โคลงสดุดีสามัญ* ในปี 1954^๖

เราสามารถวิเคราะห์ลักษณะสำคัญที่น่าสนใจของ *โคลงสดุดีสามัญ* ได้ 4 ประการดังนี้

1. การนำโคลงสดุดีโบราณมาปรับใช้ในบริบทร่วมสมัย

โคลงสดุดีซึ่งเป็นรูปแบบกวีนิพนธ์ที่เนรุดานำมาใช้ในการประพันธ์ *โคลงสดุดีสามัญ* มีต้นกำเนิดตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ ตามชนบทแล้ว กวีนิพนธ์ประเภทนี้ แต่งขึ้นเพื่อนำมาขับในที่สาธารณะ ในโอกาสฉลองชัยชนะ ยกย่องวีรบุรุษ หรือกล่าวถึงศิลปกรรมที่มีความงามควรแก่การเชิดชู ดังนั้นโคลงสดุดีจึงมีลักษณะเป็น "กวีนิพนธ์เพื่อสาธารณชน" คือประพันธ์ขึ้นเพื่อเป็นสื่อสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของผู้คนให้สังคมนั้น ๆ ได้รับรู้ กวีจึงมีฐานะเป็นเพียงสื่อกลางในการสื่อสารของชุมชน และกวีนิพนธ์มีหน้าที่สะท้อนถึงเรื่องราวของผู้คนส่วนรวม ไม่ใช่ความรู้สึกภายในของกวี ในลาตินอเมริกาเริ่มมีการนำเอาโคลงสดุดีมาแต่งกวีนิพนธ์ในยุคนี้โอคาลาสติค คือในช่วงการทำสงครามประกาศเอกราชจากสเปนและช่วงเริ่มสร้างชาติหลังได้รับอิสรภาพในศตวรรษที่ 19 โดยมีลักษณะเป็นกวีนิพนธ์เพื่อปลุกใจประชาชน ส่วนใหญ่มักเกี่ยวกับวีรกรรมของวีรบุรุษหรือเรื่องราวในท้องถิ่นของลาตินอเมริกา กวีโคลงสดุดีคนสำคัญของลาตินอเมริกามี 3 ท่าน คือ โฆเซ่ ฆัวกิน โอลเมโด (José Joaquín Olmedo) กวีชาวเอกวาดอร์ ผู้เขียน *ชัยชนะที่ยูนิ น บทกวีแด่โบลิวาร์* ซึ่งสรรเสริญ ซิมอน โบลิวาร์ (Simón Bolívar) วีรบุรุษผู้ปลดปล่อยอเมริกาใต้ทางตอนเหนือจากสเปน อันเดรส เบโย (Andrés Bello) กวีชาวเวเนซุเอลา ผู้เขียนเรื่อง *แต่การเกษตร*

^๖ *โคลงสดุดีสามัญ* นับเป็นจุดเริ่มต้นของกวีนิพนธ์แนวใหม่ของเนรุดา ซึ่งกินเวลายาวนานรวม 7 ปี รวมทั้งหมดสี่เล่มคือ *โคลงสดุดีสามัญ* (1954) *โคลงสดุดีสามัญเล่มใหม่* (1956), *โคลงสดุดีสามัญเล่มสาม* (1957) *การเดินทางเรือและการกลับมา* (1959) โดยกวีนิพนธ์ทั้ง 4 เล่มนี้มีลักษณะสำคัญคล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็น โครงสร้าง เนื้อหา หรือรูปแบบการประพันธ์

ในเขตร้อน (A la agricultura de la zona tórrida) ซึ่งกล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ท้องถิ่นเขตร้อนของลาตินอเมริกา และในขณะเดียวกันก็ปลุกใจให้ประชาชนร่วมกันสร้างชาติหลังได้รับเอกราช และเลโอโปลโด ลูกองเนส (Leopoldo Lugones) กวีชาวอาร์เจนตินาผู้แต่ง **โคลงสดุดีแห่งศตวรรษ** (Odas seculares) เพื่อเฉลิมฉลองวาระครบรอบ 100 ปีแห่งการประกาศอิสรภาพของอาร์เจนตินา โดยในกวีนิพนธ์เล่มนี้มีการกล่าวถึงพืชพันธุ์ท้องถิ่นของลาตินอเมริกาเช่นเดียวกับอันเดรส เบโย⁹

ดังที่ปรากฏในชื่อของกวีนิพนธ์ **โคลงสดุดีสามัญ** ของเนรูดาที่แสดงความขัดแย้งระหว่าง “โคลงสดุดี” และความเป็น “สามัญ” ผลงานเล่มนี้เป็นโคลงสดุดีที่ต่างจากชนบ โดยแทนที่จะกล่าวสรรเสริญวีรบุรุษหรือศิลปินกรรมอันควรค่าแก่การยกย่อง กวีกลับสดุดี “เรื่องราวสามัญ” สิ่งเล็กน้อยรอบตัวเรา ชนรชาติทุกแห่งมุมตั้งแต่อากาศ สายฝน คำคิน ท้องทะเล ฤดูกาลต่าง ๆ ไปจนถึงพืชผักผลไม้เช่น มะเขือเทศ หัวหอม อาร์ทิโชก เกาลัดบนพื้นดิน ฯลฯ หรือสิ่งที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ที่เผยแพร่เห็นสายใยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ เช่น ขนมปัง สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ท้องทุ่งข้าวสาลีสีเขียวในฤดูใบไม้ผลิและพื้นแผ่นดิน ไปจนถึงอารมณ์ความรู้สึกพื้นฐานของมนุษย์ ความรัก ความหวัง ความอิจฉา ความเศร้า ความสงบ ความเหงา แต่ในขณะเดียวกันกวีก็อาศัยรูปแบบกวีนิพนธ์อันสูงส่งของโคลงสดุดี รวมถึงการใช้โวหารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุปมาอุปไมยหรือบุคลาธิษฐาน เพื่อสร้างภาพพจน์ให้สิ่งของเหล่านั้น “สวยงามเกินจริง” ในแง่หนึ่งเราอาจกล่าวได้ว่า “โคลงสดุดีสามัญ” มีความคล้ายคลึงกับงานของอันเดรส เบโย และเลโอโปลโด ลูกองเนส ซึ่งพูดถึงพืชพันธุ์ที่มีอยู่ในลาตินอเมริกาเช่นกัน แต่กวีนิพนธ์ทั้ง 2 ชิ้นในศตวรรษที่ 19 และ **โคลงสดุดีสามัญ** ในศตวรรษที่ 20 ก็มีความแตกต่างที่สำคัญ ซึ่งก็คือเนรูดาใช้กลอนวรรคสั้น ๆ เพื่อบรรยายวัตถุเพียงสิ่งเดียวในแต่ละบท ขณะที่กวีอีก 2 ท่านกล่าวถึงพืชพันธุ์หลากหลายชนิดในกลอนบทเดียวที่ค่อนข้างยาวทำให้มีการบรรยายถึงแต่พืชละชนิดเพียงสั้น ๆ เท่านั้น แม้ **โคลงสดุดี**

⁹ Anderson, *On Elevating the Commonplace: A Structuralist Analysis of the "Odas" of Pablo Neruda*, p. 22-27.

สามัญ จะมีความแตกต่างจากชนบทเดิมดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น แต่ใน *โคลงสดุติสามัญ* สิ่งสำคัญของชนบทที่เนรูดายังคงรักษาไว้คือ ความเป็น “กวีนิพนธ์เพื่อสาธารณชน” ของโคลงสดุติถูกประพันธ์ขึ้นเพื่อสะท้อนเรื่องราวความเป็นไปในสังคม และในขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับแนวคิดของวรรณกรรมสังคมนิยมแนวสังคมนิยมที่มีอิทธิพลต่อการประพันธ์ *โคลงสดุติสามัญ* ของเนรูดา

2. บทบาทใหม่ของกวี

ใน *โคลงสดุติสามัญ* เนรูดาถือว่ากวีคือผู้ประพันธ์ “กวีนิพนธ์เพื่อสาธารณชน” ซึ่งมีหน้าที่บันทึกเรื่องราวความเป็นไปในสังคม และไม่ควรรแสดงความรู้สึกนึกคิดส่วนตัว แนวความคิดนี้มีปรากฏชัดเจนในกวีนิพนธ์ที่เนรูดาเขียนขึ้นสองบทแรกตั้งแต่ปี 1952 คือ “โคลงสดุติแต่ชายเรียบง่าย” (*Oda al hombre sencillo*) และ “ชายไร้ตัวตน” (*El hombre invisible*)

เนรูดาตีพิมพ์ “โคลงสดุติแต่ชายเรียบง่าย” (*Oda al hombre sencillo*) กวีนิพนธ์บทแรกใน *El nacional* ซึ่งในตอนแรกเนรูดาได้รับการติดต่อจากบรรณาธิการให้เขียนกวีนิพนธ์ลงในส่วนวรรณกรรมของหนังสือพิมพ์ แต่เนรูดายื่นข้อเสนอว่าให้ตีพิมพ์ตนเองในส่วนของคอลัมน์ข่าว ไม่ใช่ส่วนของวรรณกรรมอย่างที่บรรณาธิการตั้งใจไว้ และนี่ได้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของเนรูดาตั้งแต่เริ่มแรกที่จะแปรกวีนิพนธ์สะท้อนอารมณ์ภายในให้กลายเป็นสื่อบอกเล่าเรื่องราวในสังคม ดังที่กวีเองกล่าวไว้ว่า “ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงสามารถตีพิมพ์เรื่องยาวของช่วงเวลานี้ ของสิ่งต่าง ๆ อาชีพต่าง ๆ ผู้คน ผลไม้ ดอกไม้ ชีวิต การต่อสู้ จากมุมมองของข้าพเจ้า”¹⁰

ปณิธานนี้เด่นชัดยิ่งขึ้นใน “ชายไร้ตัวตน” กวีนิพนธ์บทเดียว*โคลงสดุติสามัญ* ที่ไม่มีคำว่า “โคลงสดุติ” ในชื่อ เนรูดาเลือกเป็นกวีนิพนธ์บทนี้เพื่อเปิดเล่มในฐานะ “บทนำ” หรือ “ถ้อยแถลงการณ์” เกี่ยวกับบทบาทใหม่ของกวี เป็นที่นำเสนอใจ

¹⁰ Neruda, Pablo. *Odas elementales* (Edición de Jaime Concha). Spain. Cátedra: Letras Hispánicas. 1999. p. 23.

ว่าเนรูดาเขียน “บทนำ” นี้ก่อนกวีนิพนธ์บทอื่น ๆ ในเล่ม ต่างจากปกติที่กวีจะเขียนบทนำเป็นลำดับสุดท้าย เป็นที่รู้กันว่าทุกครั้งที่เนรูดาเปลี่ยนแนวการเขียนกวีนิพนธ์ เขาจะวิพากษ์วิจารณ์งานเขียนของตนในอดีตอย่างรุนแรง เช่นก่อนตีพิมพ์ “บทกวีแห่งทวีป” (Canto General) เนรูดาประณาม “ที่พำนักบนแผ่นดิน” (Residencia en la tierra) ว่าไม่ควรให้เยาวชนอ่านเพราะแสดงให้เห็นการมองโลกในแง่ร้าย ความทุกข์ทรมานจนเกินจะทนได้ ไม่ได้ทำให้ผู้อ่านอยากมีชีวิตอยู่ต่อไปแต่ทำให้อยากตาย เนรูดา กล่าวว่า ตัวเขาเองเป็นผู้เปลี่ยนแปลง “ความหมาย” และ “แนวการเขียนกวีนิพนธ์” ของตนเองทุกครั้ง เขาจึงเป็นศัตรูที่ร้ายกาจที่สุดของ “แนวการเขียนของเนรูดา” เพราะเป็นผู้ทำลายแนวการเขียนของตนเองทุกครั้งที่มีพิมพ์หนังสือเล่มใหม่¹¹ เนรูดาเริ่มต้น “สายไร่ตัวตน” ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานในยุคก่อน ๆ ของตนเองที่สะท้อนเพียงความนึกคิดของกวีเป็นกลอนจอมปลอม เพราะถูกเขียนขึ้นโดยกวีที่เห็นแก่ตัวและเพิกเฉยต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเท่ากับเป็นการตัดขาดจากรากเหง้าของตนเอง เนรูดา กล่าวถึงตนเองในว่าเป็น “กวีเฒ่า” หรือ “พี่ชายผู้นำสมเพชของฉันทน์” ซึ่งเขียน “บทกวีโบราณคร่ำครึ” ที่

“พูดถึงแต่เรื่อง “ฉันทน์”
 ในทุกก้าวย่าง
 เกิดอะไรบางอย่าง
 ล้วนแล้วแต่เรื่อง “ตัวเอง”

.....

ไร้ผู้ทุกข์ทน
 ไร้คนมีความรัก

¹¹ Durán, Manuel and Safir, Marger. *Earth Tone: the Poetry of Pablo Neruda*. Indiana University Press. Bloomington. p. 55.

มีเพียงแค
 “พี่ชายผู้นำสมเพชของฉัน”

 ไม่มีใครอยู่
 นอกจากเขาเท่านั้น
 ไม่มีใครรำให้เพราะโหยหิว
 หรือโกรธเคือง
 ไม่มีใครทุกข์ทรมานในบทกลอนของเขา....”

จากนั้นเนรูดาจึงเริ่มกล่าวถึงบทบาทใหม่ของกวีนิพนธ์และตัวกวีเอง กวีนิพนธ์
 บทนี้ “ชายไร้ตัวตน” หมายถึงตัวเนรูดาเองซึ่งพร้อมจะ “ไร้ตัวตน” เพื่อทำหน้าที่เป็น
 ผู้บอกเล่า เรื่องราวของเพื่อนมนุษย์ในสังคม

“ฉันปรารถนา
 ให้ทุกคนได้อาศัย
 ในชีวิตของฉัน
 ขับร้องในบทกวีของฉัน
 ฉันไม่มีความสำคัญใด ๆ
 และ
 ไม่มีเวลา
 สำหรับเรื่องส่วนตัว
 ทุกทุกคืนวัน
 ฉันจดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้น
 และไม่หลงลืมใครแม้เพียงสักคน....”
 “เพราะฉันต้องไปตามถนน
 และมีเพียงแคฉันที่ไร้ซึ่งตัวตน

ชีวิตก็ดำเนินไป
 คล้ายดั่งทุกสายธารา
 คือฉันเพียงผู้เดียว
 ไร้ตัวตน
 ไร้เงาลึกลับ
 ลึนความมืดมน
 คนทุกคนพูดกับฉัน
 ประรารถนาจะเล่าเรื่องราวให้ฉันฟัง

 ทุกคนขอร้อง
 ให้ฉันพูด
 พวกเขาวิงวอน
 ให้ฉันขับกลอนและขับกลอนตลอดไป..."

แม้เนรูตาจะยึดมั่นบทบาทใหม่ของกวี ในกวีนิพนธ์บทนี้เขายังคงแสดงให้เห็นถึงความอาลัยอาวรณ์รูปแบบการเขียนยุคเก่าของตนเอง

"จริงอยู่ที่บางครั้ง
 ฉันเหนื่อยล้า
 และเหม่อมองไปที่หมู่ดาว

.....
 จดจ้องไปยังผืนกัมมะหะยี
 พลั่วไหวแห่งคำตื้น
 ดาวดาษดื่นแสนเยือกเย็น
 ยามนั้น
 ฉันสัมผัสได้ถึงจิตวิญญาณ

กระแสดารแห่งความลึกกลับ
 ้วยเยาว์
 การร่ำไห้ในมุมมืด
 ้วยรุ่นอันแสนเศร้า

“หมู่ดาว” “ก่ามะหยี่พลั่วไหวแห่งคำคืน” “กระแสดารแห่งความลึกกลับ” “้วยเยาว์” “การร่ำไห้ในมุมมืด” “้วยรุ่นอันแสนเศร้า” หมายถึงการเขียนกวีนิพนธ์ในยุคแรกของเนรูดาที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกภายในของกวี ทั้งกลอนรัก้วยรุ่น เช่นใน *ยี่สิบกลอนรักและหนึ่งเพลงแห่งความสิ้นหวัง* (Veinte poemas de amor y una canción desesperada) และกวีนิพนธ์เหนือจริงที่สะท้อนความทุกข์ทรมานของการมีชีวิตอยู่ของกวีใน “ที่พำนักบนแผ่นดิน” (Residencia en la tierra) ซึ่งเนรูดาสารภาพว่าเป็นแนวการเขียนที่เขาชอบมาก¹² แต่ในท้ายที่สุด เนรูดาได้สรุปว่า ด้วยภาวะที่กวีควรกระทำ เขาจึงควรละทิ้งงานในแนวเก่าเพราะ “ดวงดาวไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับฉันและความเงียบเหงาก็ไม่มีทั้งดอกและผลใด ๆ”¹³

นอกจากบทบาทผู้บันทึกความเป็นไปในสังคมแล้ว ใน “ชายไร้ตัวตน” เรายังพบแนวความคิดวรรณกรรมสังคมนิยมแนวสังคมนิยมที่ว่ากวีมีพันธะเป็นผู้นำทางความคิด สร้างความหวังและกำลังใจให้แก่ผู้อ่าน สำหรับเนรูดา กวีไม่ใช่ “พระเจ้าองค์น้อย”¹⁴ แต่เป็นเพียงช่างก่อสร้าง เป็นช่างฝีมือเหมือนคนอื่น ๆ กวีก็คือส่วนหนึ่ง

¹² Monegal, Emir Rodríguez. *Neruda, el viajero inmóvil*. Editorial Laia. Barcelona. 1988.

¹³ Neruda, *Pablo. Odas elementales*. p. 64.

¹⁴ บิเซนเต ฮุยโดโบร (Vicente Huidobro) กวีชาวชิลีร่วมสมัยกับเนรูดา เป็นผู้กล่าวไว้ในกวีนิพนธ์ของตน แสดงถึงสถานภาพที่แตกต่างระหว่างกวีและผู้อ่าน ในขณะที่กวีเป็น “พระเจ้าองค์น้อย” ที่มีอำนาจสรรค์สร้างสิ่งแปลกใหม่ในกวีนิพนธ์ ผู้อ่านกลับเป็นเพียง “คนธรรมดา” ที่ทำได้เพียงชื่นชมผลงานการสร้างสรรคของกวี

ของชุมชนที่เข้าใจปัญหา และพร้อมจะชี้ทางสว่างให้สังคม ดังที่เขากล่าวไว้ตอนท้ายของ “ชายไร้ตัวตน” ว่า

“จงมอบชีวิตให้ฉัน
ทุกชีวิต
จงมอบความเจ็บปวด
ของทุกคน
และฉันจะเปลี่ยนมัน
ให้เป็นความหวัง”

“และดังนั้นเราจะก้าวไปด้วยกัน
เคียงบ่าเคียงไหล่
ทุกทุกคน
ให้บทกลอนของฉันผืนกพวกเขาไว้ด้วยกัน
บทกลอนของ “ชายไร้ตัวตน”
ที่ขับกลอนเพื่อเราทุกคน”

3. ความเรียบง่าย

ใน *โคลงสุคติสามัญ* ความเรียบง่ายคือองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ไม่ว่าจะ เป็นโครงสร้าง รูปแบบกวีนิพนธ์ เนื้อหาดลอดจนถึงการนำเสนอ กล่าวคือ กวีใช้ กลอนเปล่าวรรคสั้น ๆ ตั้งแต่ 1-7 คำ ซึ่งไม่มีรูปแบบฉันทลักษณ์ใด ๆ บังคับเพื่อสื่อ เรื่องราว “ธรรมชาติ” อันหลากหลายของชีวิตมนุษย์ การนำเสนอเรื่องราวเป็นไป อย่างง่าย ๆ โดยในแต่ละบทจะมีชื่อซึ่งขึ้นต้นด้วย “โคลงสุคติ” บอกกำกับไว้ชัดเจน ว่ากวีจะพูดถึงเรื่องอะไร อย่างเช่น “โคลงสุคติแต่มะเขือเทศ” “โคลงสุคติแต่ดอกไม้” หรือ “โคลงสุคติแต่ฤดูหนาว” และจะมีการบรรยายของสิ่งนั้น ๆ โดยละเอียดทั้ง ลักษณะและประโยชน์ใช้สอยด้วยภาษาและโวหารต่าง ๆ ที่เรียบง่าย เพื่อสร้างภาพ

พจน์ที่ตรงตามให้กับสิ่งเล็กน้อยที่อยู่รอบตัวเรา และเนื่องจากความหลากหลายของเรื่องราวใน *โคลงสดดีสามัญ* นี้เอง เนรูดาจึงใช้วิธีจัดลำดับหัวข้อกวีนิพนธ์ตามลำดับตัวอักษร ตั้งแต่ A (Oda al aire-“โคลงสดดีแต่อากาศ”) จนถึง V (Oda al vino-“โคลงสดดีแต่ไวน์”) ซึ่งระบบการเรียงลำดับตามตัวอักษรที่เราใช้ในการสอนอ่านเขียนภาษา หรือในพจนานุกรมนี้เองแสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายที่กวีต้องการนำเสนอในหนังสือเล่มนี้

อย่างไรก็ตาม ความเรียบง่ายที่เด่นชัดที่สุดใน *โคลงสดดีสามัญ* คือ การใช้ภาษาง่าย ๆ เหมือนภาษาพูด ซึ่งสอดคล้องกับวรรณกรรมสังคมนิยมแนวสังคมนิยมที่สนับสนุนการเขียนด้วยระดับภาษาที่เข้าถึงผู้อ่านเป็นจำนวนมากได้ เนรูดาคิดว่ากวีคือส่วนหนึ่งของปวงชน ดังนั้นจึงควรเขียนงานที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้โดยง่าย ดังที่เขากล่าวในการประชุม “สร้างสันติภาพด้วยกวีนิพนธ์” (A la paz por la poesia) ที่กรุงซานติอาโก ประเทศชิลีเมื่อปี 1953 ว่า

“พวกเราเขียนกวีนิพนธ์เพื่อผู้คนที่เรียบง่ายและยากไร้ ซึ่งบ่อยครั้งที่เดียว... บ่อยครั้งที่เดียว พวกเขาอ่านหนังสือไม่ออก แต่อย่างไรก็ตามในโลกนี้ ก่อนที่จะมีตัวอักษรและการพิมพ์ กวีนิพนธ์ก็เกิดขึ้นแล้ว และอย่างไรที่เราทราบกัน กวีนิพนธ์ก็เหมือนขนมปังที่เรากควรนำมาแบ่งปันกับทุก ๆ คน ทั้งผู้ที่รู้หนังสือและชาวไร่ชาวนา ให้ทั่วทั้งครอบครัวที่แสนใหญ่ เหลือเชื้อและสุตพิเศษของพวกเขา”¹⁵

ในขณะเดียวกันเนื่องจาก *โคลงสดดีสามัญ* มีจุดเริ่มต้นจากกวีนิพนธ์ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ดังนั้นกวีนิพนธ์เหล่านี้จึงมีรูปแบบการใช้ภาษาที่มีข้อจำกัดเรื่องขนาดคอลัมน์และกลุ่มผู้อ่านจากทุกชนชั้น ทำให้กวีจำเป็นต้องใช้ภาษากระชับรัดกุมชัดเจนเข้าใจง่าย นอกจากนี้ “โคลงสดดีแต่ชายเรียบง่าย” กวี

¹⁵ Alazraki, Jaime. “Observaciones sobre la estructura de la oda elemental”. *Mester*. 1974, abril. Número 2. Volumen IV. p. 94.

นิพนธ์บทแรกของ *โคลงสดดีสามัญ* ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ใน *El Nacional* ฉบับวันที่ 16 ตุลาคม 1952 เดิมใช้ชื่อที่นำเสนอใจมากกว่า ชื่อ "พูดคุยในท้องถนน" (*Hablando en la calle*) ซึ่งแสดงให้เห็นความตั้งใจแต่แรกเริ่มของกวีที่จะใช้ภาษาที่ผู้คนใช้พูดกันประจำวันในกวีนิพนธ์ของตน

4. ความสมดุลของ "ความงามอย่างมีคุณค่า"

ใน *โคลงสดดีสามัญ* จะมีการนำเสนอสิ่งต่าง ๆ ที่เราพบเห็นเป็นประจำทุกวันผ่านมุมมองแปลกใหม่ซึ่งนับเป็นจุดเด่นอีกประการของกวีนิพนธ์เล่มนี้ ดังที่เนรูดากล่าวไว้ว่า "ข้าพเจ้าตั้งใจจะกล่าวถึงทุกสิ่งที่เคยถูกกล่าวถึงมาแล้วเพื่อให้สิ่งเหล่านั้นได้มีชีวิตใหม่ หัวข้อเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะเขียนราวกับว่าเพิ่งมีการกล่าวถึงเป็นครั้งแรก"¹⁶ ใน *โคลงสดดีสามัญ* เขาใช้เทคนิคคล้ายเกลียว (*spiral pattern*) ในการนำเสนอ โดยจะเริ่มพูดถึงสิ่งรอบตัวที่เราพบเห็นเป็นประจำจนมองข้ามคุณค่าและความงาม ซึ่งโดยปกติจะไม่ปรากฏในกวีนิพนธ์ สร้างความประหลาดใจให้กับผู้อ่าน จากนั้นจึงเริ่มใช้โวหารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุปมา อุปไมย บุคลาธิษฐาน จนถึงการใช้โวหารเกินจริงเพื่อสร้างภาพพจน์ที่สวยงาม เปิดมุมมองใหม่ให้แก่ผู้อ่านโดยเปรียบเทียบของ 2 สิ่งที่โดยปกติไม่มีการนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อยกระดับสิ่งของที่ไม่มีความสำคัญให้กลายเป็นวัตถุมีคุณค่าทางวรรณศิลป์¹⁷

"โคลงสดดีแต่หัวหอม" นับเป็นกวีนิพนธ์ที่มีชื่อเสียงที่สุดของ *โคลงสดดีสามัญ* เนื่องจากเนรูดาใช้โวหารต่าง ๆ สร้างภาพพจน์ทำให้หัวหอมธรรมดา ๆ กลายเป็นวัตถุใสส่องประกายเหมือนแก้ว

"หัวหอม

ขจัดแก้วใสระจ่าง

¹⁶ Neruda, Pablo. *Confieso que he vivido: Memorias*. México. Seix Barral. 1974. p. 405.

¹⁷ Durán and Safir, *Earth Tone: the Poetry of Pablo Neruda*, p. 58.

ทุกกลีบจัตุวง
 สรรค์สร้างความงามให้เจ้า
 เกิดแก้วทำให้เจ้าอวบอ้อม
 และในความลับของแผ่นดินที่แสนมืดมน
 อูทรแห่งหยาดน้ำค้างได้อุบัติขึ้น

 แผ่นดินสะสมอำนาจของเจ้า
 เผยความใสกระจ่างเปลือยเปล่า
 และราวกับเทพอะโฟรไดท์ ในทะเลไกลโพ้น"

ใน "โคลงสดุดีแต่อาร์ทิโชก" เป็นอีกบทหนึ่งที่เนรูดาสร้างภาพพจน์ได้น่าสนใจไม่แพ้ "โคลงสดุดีแต่หัวหอม" โดยเขาเปรียบเทียบอาร์ทิโชกเหมือนตุ๊กตานักรบที่ใส่เสื้อเกราะ

"อาร์ทิโชก
 หัวใจอ่อนนุ่ม
 แต่งตัวเป็นนักรบ
 ยืนตัวตรงนิ่ง
 เจ้าสร้างยอดโดมเล็ก ๆ
 และยืนคงอยู่
 ไม่เปียกฝน
 ภายใต้
 เสื้อเกราะของเจ้า"

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอความงามเกินจริงของสิ่งเล็กน้อยรอบตัวผ่านมุมมองแปลกใหม่ของเนรูดา เป็นเพียงส่วนที่สร้างความน่าสนใจให้กับ **โคลงสดุดี**

สามัญ แท้จริงแล้วแก่นสำคัญของกวีนิพนธ์เล่มนี้อยู่ที่ประโยชน์ใช้สอยที่สร้างคุณค่าให้กับสิ่งของที่กวีกล่าวถึง ฉะนั้นความงามเหล่านั้นจึงไม่อาจสมบูรณ์ได้หากขาดการนำเสนอแง่มุมทางสังคมว่าสิ่งของเหล่านั้นมีประโยชน์กับเพื่อนมนุษย์อย่างไร ในกวีนิพนธ์ทุกบทจะมีการบรรยายทั้งความงามและประโยชน์ใช้สอยที่ผสมผสานกันอย่างสมดุล โดยเนรูดจะใช้โวหารต่าง ๆ เพื่อเริ่มบรรยายลักษณะภายนอกของสิ่งของต่าง ๆ จากนั้นจึงพูดถึงประโยชน์ใช้สอยโดยยังคงมีการใช้โวหารเพื่อสร้างภาพพจน์ที่สวยงามอย่างต่อเนื่อง

ใน “โคลงสดุดีแต่หัวหอม” เนรูดกล่าวถึงการนำหัวหอมมาเป็นเครื่องประทังชีวิตของชนชั้นใช้แรงงาน ดังนั้น ความงามที่แท้จริงของหัวหอมจึงไม่ได้อยู่ในตัวเอง แต่อยู่ที่ประโยชน์ใช้สอย กล่าวคือ สิ่งที่มีความหมายจริง ๆ ในทุกวันนี้ ไม่ใช่เทพอะโฟรไดท์ที่จูดิขึ้นกลางทะเลอันไกลโพ้น แต่เป็นหัวหอมสีใสในจานอาหารของชนชั้นใช้แรงงานในชิลี¹⁸ เนรูดบรรยายคุณประโยชน์ของหัวหอมซึ่งถือเป็นส่วนประกอบสำคัญในอาหารหลายประเภทในประเทศชิลี โดยเริ่มจากการบรรยายหัวหอมที่ในระหว่างการประกอบอาหารด้วยโวหารต่าง ๆ ว่าหัวหอมเป็นเหมือน “ลูกโป่งที่สดชื่น” ในหม้อ, “เศษแก้ว” ที่เมื่อนำไปทอดแล้วจะกลายเป็น “ขนนกสีทอง” และเป็น “ลูกเห็บเล็ก ๆ” ในจานสลัด จากนั้นจึงเปรียบว่าหัวหอม เป็น “ดวงดาวของคนยากจน” “เทพธิดาผู้คุ้มครองสวมเครื่องทรงบางเบา” หรือ “ตั้งเมล็ดพันธุ์แห่งดวงดาว” เพื่อเชื่อมมิติความงามและสังคมไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน

ส่วนใน “โคลงสดุดีแต่อาร์ทิสอก” เนรูดกล่าวถึงประโยชน์ใช้สอยโดยการนำไปประกอบอาหารเช่นเดียวกับหัวหอม โดยเริ่มจากการที่อาร์ทิสอกถูกล่าเลียงไปยังตลาดสด ซึ่งเนรูดยังคงบรรยายลักษณะของอาร์ทิสอกราวกับเป็นนักรบ

¹⁸ Pring-Mill, R.D.F. “El Neruda de las Odas Elementales”. *Coloquio Internacional sobre Pablo Neruda (La obra posterior al Canto General)*. Centro de Recherches Latino-Américaines de l’ Université de Poitiers. 1979. p.261-301.

“และวันหนึ่ง
 อาร์ทิสก์หัวแล้วหัวเล่า
 ในตระกร้าหวายใหญ่
 เดินแถวไปยังตลาด
 เพื่อสานฝันให้เป็นจริง
 ไปฝึกทหาร
 ไม่เคยมีมาดนักรบเช่นนี้มาก่อน
 เหมือนอยู่ใต้ในงานเฉลิมฉลอง
 ผู้คน
 อยู่ท่ามกลางผักต่าง ๆ
 สวมเสื้อสีขาว
 พวกเขาเป็น
 จอมพล
 ของอาร์ทิสก์
 ที่อยู่ในแถวแสนแออัด”

สิ่งที่น่าสนใจในกวีนิพนธ์บทนี้ก็คือ เราจะเห็นคุณประโยชน์ของอาร์ทิสก์ผ่านแง่มุมทางวัฒนธรรม เมื่อกวีเอ่ยถึงหญิงชื่อ “มาเรีย” ไปซื้ออาร์ทิสก์ที่ตลาด โดย “มาเรีย” เป็นชื่อหญิงสาวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาสเปน ดังนั้นเธอจึงเป็นเหมือนตัวแทนของทุกชนชั้นสังคมไปตลาดซื้อของมาเพื่อทำอาหารตามกิจวัตรปกติที่ผู้อ่านคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี และ “โคลงสดุดีแด่อาร์ทิสก์” ก็จบลงรูปแบบเดียวกับ “โคลงสดุดีแด่หัวหอม” คือการนำเอาอาร์ทิสก์ไปประกอบอาหาร

“จนกระทั่ง
 เข้าไปในครัว”

เธอหย่อนน้กรบลงหม้อ
และหน้าที่
ของผั๊กน้กรบ
ที่ชื่อว่าอาร์ทีโซก
ก็สิ้นสุดลง
โดยสันติเช่นนี้
จากนั้น
กลีบแล้วกลีบเล่า
เราปลดเสื้อเกราะออก
อาร์ทีโซกแสนอ่อย
แล้วเราก็ล้มรส
พาสต้าอันแสนสันติ
จากหัวใจสีเขียวของอาร์ทีโซก"

แม้ *โคลงสดดีสามัญ* จะแตกต่างกับผลงานยุคก่อนอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความเรียบง่ายของหัวข้อและระดับภาษา แต่ผลงานนี้ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงแนวการเขียนอย่างฉับพลันทันทีของเนรูดา หากแต่เป็นผลสุดท้ายของการวิวัฒนาการทางวรรณกรรมของกวีทั้งในแง่รูปแบบ หัวข้อ และแนวความคิด ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากผลงานเล่มสำคัญก่อนหน้านี

โคลงสดดีสามัญ ไม่ใช่ผลงานเล่มแรกที่เนรูดาหันมาเขียนกวีนิพนธ์เพื่อสะท้อนความเป็นจริงของเพื่อนมนุษย์แทนความรู้สึกส่วนตัวของกวี แนวคิดดังกล่าวเริ่มต้นขึ้นแล้วตั้งแต่ *สเปนในดวงใจ* หลังสงครามกลางเมืองสเปน ต่อเนื่องมาจนถึง *บทกวีแห่งทวีป* ที่เนรูดา "เป็นปากเสียง" ให้บรรพชนลาตินอเมริกาที่ทุกข์ทรมาน และเนรูดาก็ไม่ได้ใช้โคลงสดดีในการแต่งกวีนิพนธ์ใน *โคลงสดดีสามัญ* เป็นเล่มแรก หากแต่เริ่มใช้มาแล้วตั้งแต่ใน "โคลงสดดีกับเสียงคร่ำครวญ" (Oda con un lamento) และ "โคลงสดดีแด่เฟเดริโก การ์เซีย ลอร์กา" (Oda a Federico Garcia

Lorca) ใน *ที่พำนักในแผ่นดินเล่ม 2* และ “โคลงสดุดีของฤดูหนาวแต่แม่น้ำมาโปโช” (Oda al invierno al río Mapocho) ใน *บทกวีแห่งทวีป* (Canto general) เนรูดาเริ่มเขียนบทกวีหัวข้อธรรมชาติ โดยบรรยายถึงสิ่งที่ระบุไว้ในชื่อเรื่องเพียงสิ่งเดียวอย่างละเอียดมาแล้วตั้งแต่ “ทางเข้าสู่ไม้” (Entrada a la madera), “อานาจแห่งซาลารี” (Apogeo del apio) และ “ข้อบังคับแห่งไวน์” (Estatuto del vino) ใน *ที่พำนักในแผ่นดินเล่ม 2*¹⁹ แต่อย่างไรก็ตามกวีนิพนธ์ทั้ง 3 บทนี้แตกต่างจาก “โคลงสดุดีแก่ไม้” และ “โคลงสดุดีแก่ไวน์” ใน *โคลงสดุดีสามัญ* ซึ่งบรรยายของสิ่งของเดียวกันนี้โดยสิ้นเชิงทั้งในแง่ภาพพจน์ที่ใช้และการนำเสนอ โดยไวน์ ไม้และซาลารีใน *ที่พำนักในแผ่นดินเล่ม 2* ถูกนำเสนอผ่านมุมมองบิดเบี้ยวลับสนายกจะเข้าใจ เหมือนภาพในฝันร้ายเพื่อบรรยายถึงประสบการณ์แปลก ๆ และลึกลับของกวีกับสิ่งของดังกล่าว ในขณะที่ ไวน์และไม้ใน *โคลงสดุดีสามัญ* ถูกบรรยายผ่านภาพพจน์ที่เรียบง่ายด้วยความเอื้อเอ็นดู จากมุมมองของชายที่มีความสุขเพื่อเปิดมุมมองที่สดใสให้กับผู้อ่านและสุดท้าย

ลักษณะเด่นที่สุดของ *โคลงสดุดีสามัญ* คือการใช้ภาษาเรียบง่าย ซึ่งอันที่จริงแล้วเป็นระดับภาษาที่เนรูดาใช้ตั้งแต่เริ่มแต่งกวีนิพนธ์ คือบทกลอนรักวัยรุ่น มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าการใช้ภาษาเรียบง่ายใน *โคลงสดุดีสามัญ* นี้ได้รับอิทธิพลจากกวีนิพนธ์อีก 2 เล่ม คือ *บทกวีของกัปตัน* (ตีพิมพ์ในปี 1952) และ *องุ่นและสายลม* (ตีพิมพ์ในปี 1953) ที่เนรูดาประพันธ์ขึ้นในเวลาคาบเกี่ยวกับ *โคลงสดุดีสามัญ* ในราวเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม ปี 1952 และมีการใช้ภาษาเรียบง่ายเช่นกัน²⁰ แม้เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการกลับมาใช้ภาษาเรียบง่ายอีกครั้งของเนรูดาก็มีอิทธิพลแนวคิดทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามนี่เป็นตัวชี้ถึงวงจรวรรณกรรมของกวีที่เวียนมาบรรจบอีกครั้งหนึ่งเมื่อเวลาผ่านหลายทศวรรษ ด้วยประสบการณ์ของกวีที่สร้างผลงานอย่างต่อเนื่องตลอดมาเช่นเนรูดา ในที่สุดเขาก็ได้ค้นพบว่าแท้

¹⁹ Alazraki, *Observaciones sobre la estructura de la oda elemental*, p. 94.

²⁰ Neruda, *Odas elementales*, p. 28.

จริงแล้วเป้าหมายสำคัญของกวี ก็คือความต้องการที่จะสื่อสารของตนเองให้ผู้อ่านเข้าใจ และหลังจาก *โคลงสดุดีสามัญ* นี้ เนรูดาก็ไม่เคยกลับไปแต่งกวีนิพนธ์ด้วยภาษาและไวยากรณ์ที่ยากแก่การเข้าใจอีกเลย

ดังนั้น *โคลงสดุดีสามัญ* จึงเป็นเหมือนจุดบรรจบของแนวคิดทางวรรณกรรมอันหลากหลายของเนรูดาที่มาหล่อหลอมรวมกันได้ด้วยความตั้งใจของกวีที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตมากกว่ากึ่งศตวรรษ นักวิจารณ์จำนวนมากมีความเห็นว่าเป็นผลงานเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึง “การตกผลึกทางวรรณกรรม” ของกวี เพราะ ณ วันนั้น เนรูดาไม่ใช่วัยรุ่นแสนโรแมนติคที่ผิดหวังจากความรักเหมือนใน *ยี่สิบกลอนรักและหนึ่งเพลงแห่งความสิ้นหวัง* (Veinte poemas de amor y una canción desesperada) ไม่ใช่ชายหนุ่มที่หัวเหว่และทุกข์ทรมานกับการมีชีวิตอยู่เหมือนใน *ที่พักบนแผ่นดิน* (Residencia en la tierra) ไม่ใช่คนรักผู้ไกลกริ้วเหมือนใน *สเปนในดวงใจ* (España en el corazón) และไม่ใช่ผู้บันทึกมหากาพย์แห่งลาตินอเมริกาใน *บทกวีแห่งทวีป* (Canto general) วันซึ่งเนรูดามีอายุครบ 50 ปี ผ่านร้อนหนาวมากมาย และต้องการถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ที่ให้ผู้คนได้รับรู้²¹ ใน *โคลงสดุดีสามัญ* เนรูดาไม่ได้สื่อให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ในอดีตของลาตินอเมริกา วิกรรมของบรรพชนหรือเหตุการณ์สำคัญประวัติศาสตร์อย่างเช่นใน *บทกวีแห่งทวีป* แต่เขาพาผู้อ่านเข้าไปค้นพบความยิ่งใหญ่ของสิ่งเล็กน้อยรอบตัวที่เราคุ้นเคยและมองข้ามความสำคัญของมันเสมอมา หากเรามองเพียงผิวเผินอาจคิดว่า *โคลงสดุดีสามัญ* เป็นงานที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์น้อยกว่างานอื่น ๆ ที่ผ่านมา แต่ในความเป็นจริงแล้ว กวีนิพนธ์เล่มนี้เปรียบได้เหมือนภูเขาหน้าแข็ง ที่เราอาจได้สัมผัสความเป็นจริงเพียงแต่ไม่กี่ส่วน ทั้งที่ในเบื้องลึกแล้วงานเขียนเรื่องนี้มีคุณค่าและความหมายมากมายซ่อนอยู่ *โคลงสดุดีสามัญ* จึงเป็นผลของการผสมผสานอย่างสมดุลระหว่าง

²¹ De Arrigoita, Luis. *Las Odas Elementales de Pablo Neruda*. Editorial Sin Nombre. vol.III. San Juan de Puerto Rico.1972. pp. 31-43.

วรรณศิลป์และอุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อสร้างสรรค์ "กวีนิพนธ์เพื่อสาธารณชน" ที่งดงาม เปิดมุมมองใหม่ ๆ เกี่ยวกับสิ่งเล็กน้อยรอบตัว สร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา เพื่อสร้างสรรค์อนาคตที่ดีกว่าที่ผู้อ่านสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย

บรรณานุกรม

- Alazraki, Jaime. "Observaciones sobre la estructura de la oda elemental". *Mester*. 1974, abril. Número 2. Volumen IV.
- Anderson, David G. *On Elevating the Commonplace: A Structuralist Analysis of the "Odas" of Pablo Neruda*. Ediciones Albaros Hispanófila. Valencia. 1987.
- Bizarro, Salvatore. *Pablo Neruda: All Poets the Poet*. The Scarecrow Press. 1979.
- Camacho Guizado, Eduardo. *Pablo Neruda: Naturaleza, Historia y poética*. Madrid Sociedad General Española de Librería. 1978. p. 193-220
- Cantú, Roberto. "Aproximaciones al realismo socialista de Pablo Neruda". *Mester*. 1974, abril. Número 2. Volumen IV.
- Concha, Jaime. *Pablo Neruda*. Concepción. Universidad de Concepción. 1971.
- De Costa, René. *The poetry of Pablo Neruda*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1979. p. 144-174.
- Durán, Manuel y Safir, Margery. *Earth Tones. The Poetry of Pablo Neruda*. Indiana University Press. United States of America. 1988. p. 54-65.
- Holzinger, Walter. "Poetic subject and form in the *Odas Elementales*." *Revista Hispanica Moderna*. 36: 1-2 (1970-71).
- Muñoz, Diego. *Las tres etapas de la lirica nerudiana: esbozo histórico social de su evolución con la colaboración póstuma de Pablo Neruda*. Santiago de Chile: Ediciones Lastarria. 1979.

Monegal, Emir Rodríguez. *Neruda, el viajero inmóvil*. Editorial Laia. Barcelona. 1988. pp.257-268.

Neruda, Pablo. *Confieso que he vivido: Memorias*. México. Seix Barral. 1974.

Neruda, Pablo. *Odas elementales* (Edición de Jaime Concha). Spain. Cátedra: Letras Hispánicas. 1999.

Pring-Mill , R.D.F. "El Neruda de las Odas Elementales". *Coloquio Internacional sobre Pablo Neruda (La obra posterior al Canto General)*. Centro de Recherches Latino-Américaines de l' Université de Poitiers. 1979. p. 261-301.

Rovira Soler, José Carlos. *Para leer a Pablo Neruda*. Madrid. Palas Atenea Ediciones.. 1991.p.122-126

Ruiz de Gamboa, Carlos Calderón. *Pablo Neruda, Premio Nobel de Literatura: crónica de un río que desborda sus márgenes*. Chile. Editorial La Noria. 1993.

Suarez, Eulogio, "Odas elementales, Nuevas odas elementales y Tercer libro de las odas". *Neruda Total*. Bogotá. Cooperativa Editorial Magisterio. 1988. p.137-146.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย